

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkívüli fővénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára

Felelős szerkesztő és kiadó: SZEMERJAY-PETRÁN TIBOR Dr. KIADJA: A MAGYARORSZÁGI KIR. KÖZJEGYZŐK ORSZÁGOS EGYLETE. budapesti kir. közjegyző.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, XIV., Thököly-út 39. Telefon 297—069.

Magyarországi Királyi Közjegyzők Országos Egyletének postatakarékpénztári csekkszámja: 41.951.

A közvégrendelet alakszerűségei élő jogunkban

különös tekintettel a m. kir. Kuria joggyakorlatára.

Irta: *haraszi Bernolák Imre.*

(Részlet a budapesti kir. közjegyzői kamarának a Pázmány Péter tudományegyetem jogi- és államtudományi karán kitűzött pályadíjával jutalmazott munkából.)
(Folytatás.*)

9. §. Az ügymenet lényeges mozzanatai II. különösen:
a közvégrendelet aláírása vagy kézjeggyel ellátása.

a)

Mint minden közjegyzői okiratot az érdekelt félnek, úgy a közvégrendeletet is alá kell írnia az örökhagyónak. Ezt rendeli a Kt. 79. §-ának g) pontja. A Kt. 68. §-a értelmében érvénytelen a végrendelet, ha az örökhagyó alá nem írta. A 82. §. c) pontjának megfelelően az aláírás megtörténtét az okiratban bizonyítani kell.

Ha az örökhagyó nem tud, vagy esetleg nem képes írni, a Kt. 80. §-a szerint ezt az okiratban az akadályozó körülmény megemlítése mellett meg kell jegyezni. Ebben az esetben két tanú, vagy egy másik kir. közjegyző előtt el kell látnia az okiratot kézjeggyel s az egyik tanu vagy a másik közjegyző az örökhagyó nevét aláírja s magát mint névaláíróként nevezi meg.

* Előző közleményeket l. 1942. évi 5., 6., 7. számokban.

haraszi Bernolák Imre. A közvégrendelet alakszerűségei élő jogunkban különös tekintettel a m. kir. Kuria joggyakorlatára.
(Folytatás)

Horváth Samuél dr. A nem-magyar állampolgárok országhagyóvá válasszatsától keleti és erdélyi országgyűléséről.

Közlemények

Horthy István

Hajalozás

Kitüntetés

A közjegyzői hatáskör utabli megújítása

Közjegyzők felülbírási alközjegyzői munkájáról

Helyreállítás

Aláközzetítések

Kihirdetett törvények

Rendelet

Jogi- és illetékügyi tudalmi szemle

A gyámhatóság joga

Gazdasági jog

Magyar jogi szemle

Erdélyi jogélet

Illetékügyi közlöny

Joggyakorlat

Magánjog

Illetékjog

b)

A Mt. 1841. §-a szerint az okiratot az örökhagyónak ugyancsak alá kell írnia s az 1842. §. szerint az aláírás megtörténtét az okiratban tanúsítani kell.

Az 1844. §. szerint:

Ha a végrendelező vagy a tanu kijelenti, hogy nevét aláírni nem tudja, az okiratot kézjeggyel látja el s ennek megtörténtét a hiteles személy az okiratban annak megnevezésével tanúsítja, akitől a kézjegy származik.

A Mt.-ban tervezett jogszabály szerint tehát nem szükséges, az, hogy az írni nem tudó, vagy esetleg írni nem képes örökhagyó nevét egy névirő aláírja; elég a kézjegy s ennek az okiratban történt tanúsítása.

c)

I. Ha a végrendelező nem tudja az okiratot aláírni s csak kézjeggyel látja el, meg kell jelölni a közvégrendeletben az okot, ami miatt az aláírás nem történhetett meg. Nem érinti azonban a közvégrendelet érvényességét, ha az okiraton nem a valóságnak megfelelő okot tüntették fel. (1.)

II. A törvény szerint az írni nem tudó vagy esetleg írni nem képes örökhagyó nevét az egyik tanunak, vagy a végrendeletet felvevő közjegyző mellett működő másik közjegyzőnek kell aláírnia. Ha ezt a szabályt nem tartják meg, a végrendelet érvénytelen. (2.)

Ha a Mt. 1841. §-a élő joggá válik, ez a szabály hatályát fogja veszteni. S valóban indokolt is ez a változtatás a kir. közjegyzőbe vetett bizalom folytán, amelyet az ügyleti tanuk jelenléte önként érthetően csak fokoz. Az élő jog azonban más állásponton van.

III. Kimondotta a kir. Kúria, hogy a megkezdett, de be nem fejezett aláírás nem felel meg a Kt. 79. §-ában megkivánt sajátkezű aláírásnak, az ilyen hiányos végrendelet tehát érvénytelen. (3.)

Ezt az álláspontot nem fogadhatjuk el elvként. Meg kell ugyanis különböztetni két lehetőséget, aszerint, vajjon az aláírás meglevő része elegendő-e annak bizonyítására, hogy az örökhagyó aláírása, vagy pedig nem. Mert ha elegendő, nem indokolt, hogy a közvégrendelet az aláírás befejezetlensége miatt érvényét veszítse. A közvégrendeletekre is érvényesnek kellene elfogadni azt az álláspontot, melyet a kir. Kúria az írásbeli magánvégrendelettel kapcsolatban foglalt el. Erre kimondotta ugyanis, hogy a végrendelet érvényességéhez nem szükséges, hogy a végrendelező teljes nevét írja a végrendeletre, hanem csak az szükséges, hogy aláírásából személyazonossága, vagyis az meg legyen állapítható, hogy a végrendeletet a végrendelező írta alá. (4.) Ennél szigorúbb elbírálást a Kt. 79. §-ának g) pontja szerint sem lehet megkivánni.

A favor testamenti elvét tartotta szem előtt a kir. Kúria, amikor kimondotta, hogy ha a végrendelező az okiratot saját nevével bár kezdetleges módon, de mégis aláírta, amennyiben az megfelel az aláírás fogalmának, a kir. Kúria szerint érvényes a végrendelet annak dacára, hogy a

közjegyző a végrendeletéről felvett okirat bevezető részében tévesen jelölte meg a végrendelező keresztnévét, s annak dacára, hogy a közjegyző az aláírás kezdetlegessége miatt diktandó után újból aláíratta a végrendelezővel az okiratot, a keresztnévet azonban tévesen mondotta tollba a közjegyző, úgy, hogy a végrendelező másik aláírása téves keresztnévvel történt. (5.)

IV. Arra az esetre, ha az örökhagyó akár teljes elgyengülése, akár kezének megbénulása folytán nem képes kézjeggyel sem ellátni az okiratot, Kern azt vitatja, hogy elegendő, ha a tanuk egyike, vagy a másik közjegyző az örökhagyó nevét az okira aláírja és magát névirőként ugyanott megnevezi. Kern ezt az álláspontját azzal indokolja, hogy a közjegyző által felvett végrendelet lényegileg szóbeli végrendelet, tehát nem feltétlenül szükséges érvényességi kellék a kézjegy. (6.)

Ezt az álláspontot nem vallhatjuk magunkénak, mert egyenesen ellenkezik a törvénnyel, mely az örökhagyó aláírását vagy az okiratnak kézjeggyel ellátását kifejezetten érvényességi kelléknek nyilvánítja. (Kt. 82. és 68. §-a.)

Ami pedig azt a felfogást illeti, mintha a közjegyző által felvett végrendelet lényegileg szóbeli végrendelet volna, az ellenkezik állandó joggyakorlatunkkal s azzal az állásponttal, amelyet a 3. §-ban részletesen kifejtettünk.

Jegyzetek a 9. §-hoz: 1. A végrendelező betegsége miatt nem írhatta alá a végrendeletet. Az okirat szerint azért látta el azt kézjeggyel, mert nem tudott írni. A valóságtól való ez az eltérés nem teszi érvénytelenné az okiratot. 4963/1928. J. H. V. 75., 2. „...tekintve hogy a végrendelet felvételénél a Kt. 80. §. rendelete figyelmen kívül hagyatott, amennyiben t. i. végrendelező nevét nem a tanuk egyike, hanem a végrendeletet felvevő bírósági tag írta alá, mely tény magával az okirattal teljesen bizonyítva van; az ily egyik lényeges alaki kellékben szükölködő okirat tehát közokirat erejével nem bír.“ 3494/1883. P. T. IX. 140. l., 3. 5292/1921. Mt. XV. 63., 4. 2634/1935. J. H. IX. 1009., 5. 2738/1931. J, H, VII, 652,, 6. I. m. 399. l.

10. §. *A közvégrendelet összefűzése és pecséttel ellátása.*

a)

A Kt. 66. §-a szerint: ha a közokirat több ívből vagy több darabból áll, ezek zsinórral összefűzendők s a zsinór két vége az utolsó lapon a közjegyző pecsétjével megerősítendő. Ugyanez áll azokra a mellékletekre is, melyeknek a közokiratokhoz fűzését a törvény rendeli el.

Nem téveszthető ez össze azzal a pecsételéssel, melyre a közjegyzőt a Kt. 79. § g) pontja kötelezi.

A Kt. 66. §-a arra vonatkozik, hogy a közjegyzőnek a több ívből álló okiratot össze kell fűznie és a zsinór végeit pecséttel megerősíteni.

A Kt. 79. §. g) pontja pedig azt követeli meg, hogy a közjegyző az aláírása mellett hivatalos pecsétjével lássa el az okiratot. Ez a (olaj) pecsét tehát az egy ívből álló közjegyzői okiratnak is érvényességi kelléke,

míg a Kt. 66. §-a szerinti pecsételést csakis a több ivéből álló közokiratnak — s így a közvégrendeletnek is — kelléke, mely azonban nem érvényességi, hanem csak óvatossági kellék.

b)

I. Egyik kir. Itélőtáblánk ítéleti indokolása azt a felfogást juttatja kifejezésre, hogy „a közvégrendelet közokirati hitelességét a kir. közjegyző aláírása tanúsítja és a pecsét csak a végrendelet kicserélésének meggátolására szolgál.“

A kir. Kúria ezt az ítéleti indokot, — mint amely világos ellentétben áll a törvénnyel — nem helyeselte és 581. E. H.-ban rámutatott, hogy a közjegyzői okiratoknak a *közjegyzői (olaj) pecséttel* való ellátása a közjegyzői törvény 79. §-ának g) pontja szerint *olyan érvényességi kelléke, amelynek hiányában az okirat 68. §. második bekezdése szerint közokirat erejével nem bír.* (1.)

Ellenben a 269. E. H. elvi éllel mondja ki, hogy a Kt. 66. §-ában foglalt *jogszabály betartása* nem érvényességi feltétel, hanem *csak óvó intézkedés* avégből, hogy a végrendelet érintetlensége biztosíttassék. (2.)

II. Az 581. E. H. szerint „az a körülmény, hogy a végrendeletet felvevő kir. közjegyző a felvett végrendeleti közokiraatra a közjegyzői hivatalos pecsétet nem a végrendelet lakásán, hol a közvégrendelet készült, hanem utóbb a közjegyzői irodában tette, a végrendelet közokirati minőségére nincs befolyással.“

Ennek az elvi álláspontnak felel meg az az ítélet, amely szerint az 1874:XXXV. t.-c. érvényességi kellékként nem írja elő, hogy a közjegyző az általa felvett okiratot nyomban aláírásakor lássa el a közjegyzői pecsétet, azért az okiratnak a közjegyzői irodában történt *utólagos lepecsételése* az okiratot közokirati minőségétől meg nem fosztja. (3.)

Az 581. E. H. szerint éppen ezért az sem szükséges, hogy az okirat pecséttel ellátásánál a tanúk jelen legyenek. E határozat szerint:

A közjegyzői törvényben nincs érvényességi kellékül felsorolva, hogy az okirat a kiállítás helyszínén, az aláírás alkalmával nyomban láttassék el a közjegyzői pecséttel; következésképpen az, hogy az okirat nem a felvétel helyén, hanem utóbb a közjegyzői irodában láttatott el pecséttel, nem olyan kellékhiány, mely az okiratot közjegyzői minőségétől megfosztaná. (4.)

Ugyanez áll a közvégrendelet összefűzésére és megpecsételésére is, ugyanis a 80. sz. döntvény szerint ez sem tartozik a közvégrendelet ügymenetéhez, melynek a végrendelet és a tanúk együttes jelenlétében kell végbemennie.

III. Az irodalomban felmerült az a kérdés, mi történik akkor, ha a pecsét eltörik, elmállik, vagy az összefűző zsinórt elvágják?

Kern (5) erre a kérdésre akként felel, hogy a letörés, elmállás, leszakítás, szétvágás a végrendelet érvénytelenségét vonja maga után, kivéve azt az esetet, ha a pecsét vagy a zsinór megsértését harmadik személy

vétkes cselekménye okozta; ebben az esetben a végrendelet érvényes marad, ha az iverk azonossága kétségtelen módon bebizonyítható.

Ez a felfogás alapján téves. Egy később beállott cselekménynek a végrendelet érvényességére befolyása és megsemmisítő ereje nem lehet. Hiszen még az elveszett végrendeletek is, — mint más helyen előadtuk — a joggyakorlat szerint érvényüket megtartják, ha a végrendelet meglétét bebizonyították. Mennyivel inkább áll ez a pecsét, vagy a közvégrendeleteknél érvényességi kellékként egyébként sem szereplő zsinór megsértésénél vagy elkallódásánál!

Jegyzetek a 10. §-hoz: 1. 5139/1917. P. H. T. 581. Hasonló ítéletek: 7034/1917. MD. XII. 91., 3555/1938. J. H. Dt. IV. 805: „A közjegyzői okiratnak a közjegyzői pecséttel való ellátása a Kt. 79. §-ának g) pontja szerint olyan érvényességi kellék, amelynek hiányában az okirat a 68. §. 2. bekezdése szerint közokirat erejével nem bír.“ 2. Hasonló ítélet 1285/1913. MD. VIII. 13., A 4161/1939. sz. ítélet (J. H. XIV. 151.) a következőket mondja: „A közjegyzői okirat két ivét összefűző zsinór két végét a közjegyző ostyával ragasztotta le és az ostyán lévő papirszeletre ráírta domború pecsétnyomatát. A pecsétnek ez az alakja az 1874:XXXV. t.-c. 66. §-ának 2. bekezdésében foglalt rendelkezésnek megfelel. Egyébiránt a közjegyzői okirat iverkét összefűző zsinór két végének a közjegyzői okirat pecsétjével megerősítése, a kir. közjegyzőnek az okiraatra az 1874:XXXV. t.-c. 79. §-ának g) pontja értelmében alkalmazandó hivatalos pecsétjén felül az ugyanezen törvény 68. §-ának 2. bekezdésében foglalt felsorolásból következően a közjegyzői okiratnak nem érvényességi, hanem csak óvatossági kelléke. 3. 3026/1935. J. H. IX. 1063. 4. 5139/1917. P. H. T. 581, 5. I. m. 350. 1.

11. §. Magyarul nem értő személyek végrendelete.

a)

A Kt. 60. §-a szerint a közjegyző a felek kívánságához képest azon nyelvek bármelyikén köteles felvenni a közokiratot, amelyekre nézve a kinevezési oklevél által, vagy később fel lett jogosítva.

Ha valamelyik fél, — a végrendelet készítése esetében tehát az örökösök — egyikét sem érti azon nyelveknek, amelyekre a közjegyző jogosítva van felvenni az okiratokat, a Kt. 78. §-a szerint a közjegyző hites tolmács meghívása mellett az okiratot magyar nyelven veszi fel. A 72. §-ban érintett viszonyok (1) a tolmácsra is kizáró akadályt képeznek.

Ha a fél valamely más nyelven írott nyilatkozatot hozott magával, amit a közjegyző a körülményekhez képest követelhet is, az a 80. §. szerint aláírva az okirathoz fűzendő.

Minden, a 78. §. alá eső esetben, két tanú vagy egy másik közjegyző jelenléte szükséges.

A közjegyzői novella (1886:VII. t.-c.) 26. §-a szerint a közjegyző jogosítva van tolmács alkalmazása nélkül is magyar nyelven felvenni az okiratot olyan féllal, aki a magyar nyelvet nem érti, ha a fél által értett

nyelven okiratot felvenni jogában áll. Ilyen esetben azonban a közjegyző az okirat záradékában jogositványára való hivatkozással, az okiratnak a fél által értett nyelven történt megmagyarázását bizonyítani tartozik.

A 79. §. b) pontja szerint a tolmács családi és keresztnévét, polgári állását és alkalmazásának minőségét a közjegyzői okirat bevezetésének vagy záradékának magában kell foglalnia.

b)

A Mt. 1847. §-a a rendes közvégrendelet érvényességéhez, amennyiben a törvény mást nem rendel, azt is megkívánja, hogy a végrendelező az okirat nyelvét értse.

Az 1848. és 1849. §-ok részletesen szabályozzák az eljárást azokra az esetekre, amelyekben az örökhagyó a magyar nyelvet vagy azon nyelvek egyikét sem érti, melyekkel a hites személy jogositva van az okiratot készíteni, vagy amelyen a közreműködő ítélőbíró beszélni tud.

E rendelkezések a következőket tartalmazzák:

1848. §. Ha a végrendelező a magyar nyelvet nem érti, de oly nyelvet használ, amelyen a hiteles személy okiratot készíteni jogositva van, vagy amelyen a közreműködő ítélőbíró beszélni tud, az okiratot a hiteles személy magyar nyelven készítheti; szükséges azonban, hogy az okirat tartalmát a végrendelezőnek a tanúk jelenlétében mindnyájuktól értett nyelven megmagyarázza.

1849. §. Ha a végrendelező a hiteles személy előtt kijelenti, hogy egyikét sem érti azoknak a nyelveknek, amelyeken a hiteles személy okiratot készíteni jogositva van, vagy amelyen a közreműködő ítélőbíró beszélni tud, rendes közvégrendeletet hites tolmács közreműködésével kell a következőképpen tenni:

A hites személy a végrendelező végakarataról elkészíti az okiratot, a tolmács az okiratról hiteles fordítást készít.

A tolmács a fordítást a végrendelező előtt felolvassa, neki elolvasás végett átadja, a végrendelező azt végakaratanak nyilvánítja és aláírja. A tolmácsnak a többi közreműködő személlyel együttesen kell a végrendelezés ügymenetének ennél a részénél jelen lennie.

Egyebekben a tolmácsra ugyanazok a szabályok irányadók, mint a közvégrendelet tételében tanuként közreműködő személyekre.

A fordítást csatolni kell az okirathoz. A hiteles személy az okiratban azt is tanúsítsa, hogy a végrendelező az 1. bekezdésben említett kijelentést megtette.

Az ilyen végrendelet akkor is érvényes, ha a végrendelező és a tolmács által használt nyelvet legalább egy tanú érti. A hiteles személy erről győződjék meg és ezt az okiratban tanúsítsa.

c)

I. A joggyakorlat abból a törvényértelmezési szabályból kiindulva, hogy a jogügyletek, illetve az azokról kiállított okiratok alaki érvényességi szempontjából megállapított kellékek tekintetében kiterjesztő magyarázat

helyt nem foglalhat, — sőt ellenkezőleg a végrendelezések értelmezésénél a favor testamenti elvét kell szem előtt tartani, kimondotta, hogy nem kötelező a tolmács alkalmazása, ha a végrendelező csak keveset tud ugyan magyarul, de azért megértette az írásbafoglalt végrendelet tartalmát s azt a végrendelezés után az okirat tartalmának megfelelően beszélt el. (2.)

II. A közjegyzői novella 26. §-a, — a már idézett rendelkezések szerint — megengedi, hogy a közjegyző tolmács igénybevétele nélkül is magyar nyelven vegye fel oly örökhagyó végrendeletét, aki magyarul nem ért, ha a felek által értett nyelven közokiratot felvenni jogositva van; ilyen esetben azonban köteles az okirat záradékában jogositványára való hivatkozással az okiratnak az örökhagyó nyelvén történt megmagyarázását bizonyítani.

Vita merült fel abban a kérdésben, hogy e rendelkezés életbelépése után felvehető-e a közjegyző hasonló esetekben az örökhagyó által értett nyelven végrendeletet, anélkül, hogy az okiratban nyelvi jogositványra és az okiratnak az örökhagyó nyelvén történt megmagyarázására hivatkoznék.

A kir. Kúria ezt a kérdést a törvény szellemének megfelelően akként oldotta meg, hogy az említett körülmény a végrendelet érvényességét nem érinti. (3.)

III. 267. E. H. sz. határozatában a kir. Kúria kimondotta, hogy a kir. közjegyző helyett eljáró kir. járásbíró által felvett közvégrendelet hites tolmács alkalmazása nélkül is érvényes abban az esetben, ha az ügyfél a magyar nyelvet nem érti ugyan, de a közvégrendeletet felvevő járásbíró az ügyfél nyelvét érti.

E határozat helyesen állapítja meg, hogy nincs olyan kötelező jogszabály, amely szerint a járásbírónak tolmácsot kellene alkalmaznia, ha az ügyfél nyelvén beszél. A tolmács alkalmazása a kir. járásbíróra nézve nem végrendeleti érvényességi kellék, hanem hivatali eljárási képesítési kellék, amelyre a bírói ügyviteli szabályok irányadók. A közjegyzői novella 9. §-ából tehát, — amely szerint a járásbíró a közjegyző helyett végzett teendőnél mindazokat a szabályokat megtartani köteles, amelyekre a közjegyzőt a Kt. és novellája kötelezik, — a tolmács alkalmazásának kötelezettségét megállapítani nem lehet. (4.)

Jegyzetek a 11. §-hoz: 1. L. a 2. §-t. 2. 8064/1929. J. H. Dt. II. 583. 3. 4963/1911. MD. VI. 14. 4. 2353/1909.

(Vége következik a jövő számban.)

A nem magyar állampolgárok öröklése a visszacsatolt keleti és erdélyi országrészekben.*)

Ismeretes, hogy az 1940:XXVI. t.-c. felhatalmazta a m. kir. kormányt a visszacsatolt keleti és erdélyi országrészek közigazgatási, törvénykezési s közgazdasági ügyeinek vitelére szükséges rendelkezéseknek rendeleti úton való megtételére. — Ezen felhatalmazás alapján bocsájtotta ki a minisztérium a már közismert 1440/1941. M. E. sz. rendeletet s u. e. rendelet 19. §-ában foglalt, az igazságügyminiszternek adott felhatalmazás folytán láttak napvilágot a 18.800/1941. I. M. és 18.900/1941. I. M. sz. rendeletek, melyek a hagyatéki eljárással kapcsolatban nagyfontosságú intézkedéseket tartalmaznak. —

E két utóbbi igazságügyminiszteri rendelet akként intézkedik, hogy ha e visszacsatolt területen levő mező- vagy erdőgazdasági ingatlant nem magyar állampolgár örökölné, úgy ez az örökös ez ingatlant öröklés útján csak akkor szerezheti meg, ha az ingatlan megszerzésére a földművelésügyi miniszter — egyetértve a belügy- és honvédelmi miniszterrel — engedélyt ad, —

ha pedig ily engedélyt a nem magyar állampolgár örökös nem tud produkálni, akkor örökrészét vagy átveszik — nyilván ellenértékét fizetve — a magyar állampolgár örökösöknek, vagy pedig ha nem, úgy a hagyatéki bíróság ezen ingatlan-örökrésznek bírói árverésen való eladását rendeli el. —

Ezek a rendeletek lettek volna irányadók a nem magyar állampolgárok öröklése tekintetében a mező- és erdőgazdasági ingatlanokra vonatkozóan, azonban — megvallva az igazat — az erdélyi közjegyzők ezen rendelkezésekkel szemben többé-kevésbé tétlenül álltak s állanak ma is,

A jobbik eset u. i. az, ha ezekben az esetekben sikerül a legnagyobb részt román ajkú örökösöknek azt megmagyarázni és velük megértetni, hogy fizessék ki a nem magyar állampolgár örökösöknek, mert azok itt nem örökölhettek, —

az viszont, hogy a külföldi örökösök örökrésze árverés alá bocsájtassék, végrehajtási rendelet hiányában eddig sem igen volt keresztülvihető s az alább kifejtendők szerint ezután még nagyobb nehézségbe ütközik. —

A fentebb röviden ismertett rendeletek intézkedéseinek intenciója kétségkívül a Romániában érvényben levő hasonló rendelkezések viszonzása volt, hiszen ott a román közjegyzők nemcsak a mező- és erdőgazdasági ingatlanoknak, de még a városi házas beltelkeknek öröklésétől is „eltanácsolták“ a külföldi — helyesebben magyar — állampolgárokat, habár ezek minden korlátozás nélkül örökölhettek ott. — Vitán felül áll,

* A kérdéssel e közlöny júliusi számában külön cikkben ugyan már foglalkoztunk, az egyre szélesebb arányokban megnyilvánuló gyakorlati nehézségekre tekintettel indokoltnak láttuk a kérdést nagyobb részletességgel megvilágító ennek az újabb cikknek közreadását. Szerk.

hogy a rendelkezések intenciója helyes s éppen ezért némi csodálkozással olvashattuk a földművelésügyi és igazságügyminisztereknek együttesen kibocsájtott 280.000/1941. F. M. sz. rendeletét, illetve annak 2. §-át, melynek utolsó bekezdése úgy rendelkezik, hogy „mező- vagy erdőgazdasági ingatlanok nem magyar állampolgár által öröklés útján való megszerzéséhez a jelen §-ban meghatározott engedélyre“ (— élők közötti jogügyletnél külföldi állampolgárnak földművelésügyi miniszteri engedélyre van szüksége s erről intézkedik e szakasz előző bekezdése —) „nincsen szükség.“

Ezt az utóbbi rendeletet kommentálta dr. vitéz Fekete László budapesti kir. közjegyző a Kir. Közjegyzők Közlönyének 1941. évi 10. számában akként, hogy ez implicite hatályon kívül helyezte a halálesetre szóló szerzés esetén az 1440/1941. M. E., 18.800/1941. I. M. és 18.900/1941. I. M. sz. rendeleteknek fentebb érintett rendelkezéseit s azok többé a fentjelölt ingatlanok mortis causa átszállása esetén nem alkalmazandók.

Ez a kommentár minden tekintetben helyesnek és alaposnak volt elfogadható; hiszen a 280.000-es rendelet az előbbi három rendeletnek öröklés útján való tulajdonszerzés eseteire szóló rendelkezéseit külön kiemelve nem tartotta hatályban s mint országos hatályú rendelkezés alkalmazhatónak, sőt alkalmazandónak látszott a külföldi állampolgároknak az ország egész területén való mindennemű ingatlan öröklése tekintetében.

Mint hogy a visszacsatolt keleti- és erdélyi országrészekben elhalt örökösöknek a nemzetiségi vidékeken bőven van nem magyar (leggyakrabban román) állampolgár örököse, a 280.000-es rendelet fentebb hivatkozott intézkedése megkönnyíteni látszott a hagyatéki ügyeknek amúgy is számátalan akadályba ütköző lebonyolítását, azonban e rendelet alkalmazása a gyakorlatba nem ment át. —

A külföldön levő külföldi állampolgár örökösök vagy ismeretlen tartózkodásúak, vagy ha ismert tartózkodásúak, akkor, megidézésük áthághatatlan nehézségbe ütközik (a román hatóságok sem a diplomáciai, sem a postai úton — téríti vevénnyel — küldött idézések vétiveit nem küldik vissza), őket az 1894:XVI. t.-c. 54. §-a értelmében hirdetményileg kell idézni s a távollévőket a gyámhatóság által kirendelt ügygondnok képviseli s a hagyatéki ügyek jóváhagyás végett az árvaszékekhez terjesztendő be. — Az árvaszékek aggodalmaskodtak a 280.000-es rendelet országos hatálya tekintetében és az ügyekben való döntést függőben tartották. — Nekik lett igazuk, megjelenvén az 50.000/1942. I. M. sz. igazságügyminiszteri rendelet, mely kategórikusan kinyilvánítja, hogy a 280.000-es rendelet 2. §-a a visszacsatolt keleti és erdélyi országrészekre nem vonatkozik és kiegészíti a 18.900/1941. I. M. sz. rendelet 3. §-ának 2. bekezdését azzal a rendelkezéssel, hogy az érdekelt fél kérelmére az igazságügyminiszter az ingatlan bírói árverésen való eladására legfeljebb — az örökség megnyitától számított — hat évig terjedő halasztást adhat.

Mint hogy ezek szerint hatályban vannak a 18.800, illetve 18.900/1941. I. M. sz. rendeleteknek intézkedései, az ezekben és az 50.000/1942. I. M. sz. rendeletben foglaltak gyakorlati végrehajtását illetőleg — bármely intézkedés is nyerjen a hagyatéki eljárás során alkalmazást (nem beszélve

a földművelésügyi miniszter engedélyének bemutatásáról) — egy kis útbaigazításra volna szükség, mert a rendeletek jelen formájukban annyi kérdést hagynak válasz nélkül, hogy a gyakorlatban a síma lebonyolítás szinte kizárt eset. —

I.

Minthogy a külföldi állampolgár örökösöket rendszerint a gyámhatóság által kirendelt ügygondnok képviseli, legelsősorban is a gyámhatóságoknak utasítás volna adandó, hogy hagyjanak fel az általuk nem is szórványosan folytatott és az 1877:XX. t.-c. 87. §-ának 2. bekezdésére alapított gyakorlatukkal, mely szerint „a gondnoknak (hagyatéki eljárás során ismeretlen tartózkodású személy részére kirendelt ügygondnoknak) ingatlan elidegenítésére hatásköre nincsen.“

Ez az álláspont először is téves, mert az ismeretlen tartózkodású, külföldön lakó, nem magyar állampolgár örökös nincsen — s a legtöbb esetben belföldi joghatóság által nem is lehet — gondnokság alá helyezve és ügygondnokára nézve nem a gyámtörvényben (novellában), hanem az 1894:XVI. t.-c. 54. §-ában foglaltak az irányadók, az ilyként kirendelt ügygondnok pedig teljes jogkörű képviselő s így — gyámhatósági jóváhagyástól feltételezetten — megtehet minden olyan nyilatkozatot, melyet az örökös, ha jelen volna, megtehetne,

így kérheti — éppen a visszacsatolt keléti és erdélyi országrészeken — külföldön levő ügygondnokoltja mező- vagy erdőgazdasági ingatlan-örökrészenek pénzben való kiegyenlítését, vagy az ingatlan örökrész elárverezését s ekként a vagyon állagát változtathatja. —

II.

Utasítandók volnának a gyámhatóságok, hogy az említett esetekben ügygondnokul oly egyén (t. ügyész, tb. t. ügyész, közgyám) rendeltessék ki, akinek közbenjöttével a hagyatéki ügy a rendeletek intencióinak megfelelően lefolytatható legyen, u. i. ha a sokszor irni-olvasni sem tudó családtag rendeltetik ki ügygondnokul, az legtöbb esetben képtelen megérteni, hogy miről van szó, makacsul ellenkezik, a felvilágosításoknak — bizalmatlanságból — nem ad hitelt s az eredmény nem az ügy befejezése, hanem elodázása, új ügygondnok kirendeltetése, új tárgyalás s így a földműves örökösök újabb beidézése és munkától való elvonása.

III.

Pénzbeli kiegyenlítés esetén mi legyen az ellenérték, mely a nem magyar állampolgár örökösnek fizetendő, hiszen ha az ügygondnok, — esetleg meghatalmazott útján maga az örökös — pénzbeli kiegyenlítést kér, akkor felmerül az a kérdés, hogy mi legyen az az érték, mely a kifizetésnél irányadó kell hogy legyen. — Tudjuk, hogy az adó-értékbizonyítványok alapján felvett leltári érték csak megközelítőleg fedi a forgalmi értéket, közrejátszik gyakran az a körülmény is, hogy a leltározó jegyző a felekkel milyen viszonyban van, — s így erős viszálykodások keletkezhetnek s keletkeznek is egy-egy ilyen kérdés felmerülésénél.

De ha a fizetendő összegben a felek meg is állapodnak, akkor ismét más kérdés merül fel. — Tudvalevő, hogy a gyámhatóságok minden olyan megállapodást, ahol pénzbeli juttatás van kikötve az árvaszék joghatósága alá tartozó személy részére, még csak érdemi elintézés alá sem vesznek addig, amíg a készpénz a gyámpénztárba be nem folyik. — Elsősorban is a falusi örököstársak nem igen vannak abban a helyzetben, hogy az év bármely szakában olykor jelentős összegeket elő tudjanak teremteni, de ha kéznél is van a fizetendő összeg, akkor felmerül egy másik akadály. —

Nem magyar állampolgár részére fizetéseket csak a Magyar Nemzeti Bank engedélyével lehet eszközölni valamely pénzintézetnél, zárolt pengőszámlára. Vajjon szükséges-e ez az engedély az említett esetekben is? Ha igen: ki szerzi meg (mert a közjegyző erre talán még sem köteles) és ha megszerezték az engedélyt s a pénzt valamely pénzintézetbe befizetik, mit fog szólni ehhez az árvaszék?

III.

Árverés elrendelése esetén megállapítandók az árverési feltételek. A Vht. alapján kérelmezett árveréseknél a kérelmező köteles az árverési feltételeket becsatolni, de ki lesz köteles azt a hagyatéki eljárásban a fentemlített rendeletek értelmében elrendelendő árverések esetén csatolni? A közjegyző talán még sem, hiszen ő bírói megbízott, az ügygondnok? Ő nem kéri az árverést, azt a hagyatéki bíróság hivatalból rendeli el. Milyen hatállyal rendeltetik el az árverés, végrehajtási árverés joghatályával? Ez a valószínű, de megtörténhetik az ellenkezője is, mert esetleg az árverést szenvedő örökösnek ez a kívánsága. És mi lesz a hagyaték átadásával? Addig, míg az árverés nem foganatosítható, függőben tartandó? Avagy átadandó a hagyaték azzal, hogy a nem magyar állampolgár örökrésze árverés következik? Így a hitelélet — melyre az erdélyi földműveseknek jelenleg mulhatatlanul szüksége van — így meg fog teljesen bénulni, mert pénzintézet részingatlanra jelzálogos kölcsönt nem nyújt. —

Ha pedig megtörtént valamiképen az árverés, akkor a befolyandó vételár tekintetében ismét előtérbe lépnek a II. alatt felhozott kérdések.

IV.

Végül itt van az 50.000/1942. I. M. sz. rendelet azon intézkedése, mely szerint az érdekelt örökös kérelmére az árverés 6 évig elhalasztható. Ez a rendelkezés teljessé teszi a bizonytalanságot. Ki kérheti ezt a halasztást? Az ügygondnok is, vagy csak maga az érdekelt örökös? Hol terjesztendő elő a kérés: a hagyatéki tárgyaláson (de akkor még csak figyelmeztetés hangzik el, hogy a hagyatéki bíróság el fogja rendelni az árverést) vagy pedig az árverés elrendelése után a hagyatéki bíróságnál, esetleg közvetlenül a minisztériumnál?

Ha a halasztás iránti kérésnek hely adatik, át kell-e adni a hagyaték többi részét a magyar állampolgár örökösöknek — valószínűleg igen — s ez esetben a kérdéses mező- vagy erdőgazdasági ingatlanok külföldi állampolgárt illető hányadára feljegyzendő lesz, hogy az majd el fog árvereztetni? Vagy pedig hat évig függőben marad a hagyaték elintézése?

Nem folytatjuk tovább. Nagyjában ezekre a kérdésekre kérnek és várnak feleletet a visszacsatolt keleti és erdélyi országrészekben működő kir. közjegyzők, a jogászközönség és az érdekelt felek. Elsősorban persze a kir. közjegyzők, mint akiknek működését elsősorban akadályozzák, de legalább is nagy mértékben nehezítik a felvetett problémák.

Az érvényben levő ú. n. alaprendeleteknek nemzetpolitikai indokai vannak, azokat kritika alá vonni nem lehet és ez nem is volt szándékunkban, azonban a végrehajtás mikéntje tekintetében mégis utalnunk kell olyan előfordulható esetre, hogy míg pld. Békés vármegyének mindig Magyarországhoz tartozott és tartozó, románok által lakott részein elhalt és oda illetékes román nemzetiségű örökhagyónak Romániába átszármazott s román állampolgárrá lett örököse a 280.000-es rendelet 2. §-ában foglaltak értelmében (figyelemmel az 50.000/1942. I. M. sz. rendelet azon intézkedésére, mely szerint az ú. n. alaprendeletek intézkedései csak a visszacsatolt területen alkalmazandók) minden korlátozás nélkül örökölhet a jó zsiros alföldi szántóból akár 100 kat. holdat is, addig a felszabadult keleti és erdélyi országrészen elhalt magyarnak Romániába szakadt s ma is ott élő s ekként román állampolgár ivadéka egy négyszögöl földet sem kaphat, mert esetleg hozzátartozói azt sem tudják merre van s így engedélyt kérni — amit kétségtelenül megkapna — nincs módjában.

A magyar magánjog Erdélyben történt életbeléptetésének éppen a jogegységesítés volt az egyik legfőbb indoka, károsnak látszik tehát a particularis jogszabályok újólagos alkotása, mert az a gyakorlatban ilyen visszasságokra vezethet.

Horváth Sámuel dr.
tekei kir. közjegyző.

Közlemények.

Horthy István

A ragyogásban-boruban, örömben és bánatban, dicsőségben és balsorsban ezer évnek mindig becsületes változatosságát feltüntető magyar történelem első szent királyunk nemzeti ünnepén egy ragyogóan fájdalmas lappal lett gazdagabb. A gigantikus méretekben kibontakozó világháborúban régi dicsőséggel küzdő magyar honvéd seregek büszke sorában hősi halált halt az országnak a harci szolgálatot önként, magyar fájának elszánt bátorságával vállalt második közjogi méltósága, Magyarország kormányzóhelyettese, a régi történelmi határok övezte országterület javarésztét visszaszerző, értékben és érdemben a magyar történelem leg-

nagyobb alakjaihoz minden alap szerint jogszerűen hasonlítható, bölcsen és dicsőséggel országló, Magyarország kormányzójának Horthy Miklósnak nagy és jogos reményeket magában hordozó, magyar fájának minden büszke erényét magában egyesítő, kemény akaratú, dacos bátorságú, remekbe faragott fia *Horthy István*. A nagy csapás fölött érzett bánatban, gyászban, szomorúságban egy lett a magyar. Egyként siratja, gyászolja a sokat ígérő, biztatóan indult vesztett reménységét s egyként vigasztalja, szeretetének, rajongásának minden melegségével körülveszi a nagy veszteség súlyát leginkább érző atyát, az országot a súlyos történelmi időkben majdnem emberfeletti bölcseséggel irányító és vezető Kormányzóját. Mélységes gyászkunál, súlyos fájdalomkunál csak büszkeségünk nagyobb. Büszkeségünk a nemes példaadás ilyen szomorúan ragyogó megnyilvánulása fölött. Ahogyan a nagy magyar költő mondja „egy nemzet gyásza nemcsak leverő”: egy nép, amely ily magasztos példát nyújthat „van élni abban hit, jog és erő!”

Halálozás. *Mike* Lajos dr. esztergomi kir. közjegyző Esztergomban augusztus 9. napján elhalálozott. Ugyanott folytatott előzetesen ügyvédi gyakorlatot s hosszú éveken át ügyésze volt az esztergomi főegyházmegyének. Közjegyzővé 1928. évben nevezték ki ugyancsak Esztergomba s azóta ott működött a kar egyik érdemes tagjaként. Elhunytáról a budapesti kir. közjegyzői kamara külön gyászjelentést adott ki.

Kitüntetés. Magyarország kormányzója *Szokolay* Leó dr. Budapest székesfőváros árvaszéke elnökének érdemes közéleti munkássága elismerésül a m. kir. kormányfőtanácsosi címet adományozta. A kiváló tehetségű, közjegyzői körökben őszinte rokonszenvnek méltán örvendő, az ország legnagyobb gyámhatóságát példásan irányító s elismert eredménnyel vezető kitűnő jogász magas kitüntetéséről a magyar közjegyzői kar is örömmel vesz tudomást.

A közjegyzői hatáskör újabb megnyirbálása. A kereskedelmi és közlekedési miniszter engedélyt adott a tőzsdének arra, hogy a tőzsdén nem lajstromozott, vagy lajstromozott, de nem árjegyzett értékpapírok nyilvános árverésével Budapest székesfőváros területén üzletszerűen foglalkozzék. A tőzsde az engedélykírat alapján szabályzatot készített és közölte az érdekeltségekkel, hogy olyan esetekben, amikor a fentírt minőségű értékpapírokra nézve jogszabály, szerződés, vagy a felek érdeke nyilvános árverés tartását teszi szükségessé, az árverés foganatosítása céljából a tőzsdét keressék meg. Értékpapírokra s általában ingóságokra eddig a 73.880/1925. illetve az ezt módosító 52.413/1926. K. és B. M. rendeletek szerint Budapest területén csak a postatakarékpénztár árverési csarnokának közbenjöttével lehetett árverést foganatosítani. Ez ellen a közjegyzői érdekeket, de a jogszolgáltatás szabatos biztonságának érdekeit is sértő

intézkedés ellen a közjegyzői kar több ízben fordult orvoslásért az illetékes hatóságokhoz. Így legutóbb 1931. évben a Magyarországi Kir. Közjegyzők Országos Egylete részletes felterjesztéssel élt az igazságügyminiszterhez, amelyben kimutatva, hogy kereskedelmi és váltóügyekben nyilvános árveréseknek az árverési csarnok közbenjöttével fogatosított árverések nem tekinthetők, kérte a szabálytalanul engedélyezett kizárólagos árverési jogosultság hatályon kívül helyezését. A felterjesztésnek eddig semmi eredménye nem volt. Most már van eredmény, és pedig a fentiek szerint kreáltak egy újabb árverést fogatosító közeget, a tőzsdét. Az ezáltal fogatosítandó árverésekkel szemben törvényszerűség tekintetében ugyanaz az aggály áll fenn, mint az árverési csarnoknál. Így mindenképpen indokolt volna a kar részéről ez ellen az újabb intézkedéssel szemben is — az árverési csarnokkal szemben felhozott helyes és ezúttal is helytálló indokok ismételt kifejezésre juttatásával — erélyesen állást foglalni.

Községi jegyzők felülbírálják a közjegyző munkáját. Vettük s közreadjuk az alábbi közleményt: „Szatmár megyében az árvaszék a beterjesztett ügyekben a kir. közjegyző által felvett jegyzőkönyvet, külön jegyzőkönyvet és az okiratok hiteles kiadványát kiadja a községi jegyzőknek. — Ezt azért teszi, hogy az érdekelteket hallgassa meg, hogy a kir. közjegyző által felvett jegyzőkönyvekben, vagy közjegyzői okiratokban lévő nyilatkozatok a felek akarata és a kiskorú érdekei szerint vannak-e felvéve. — Tehát a községi jegyző a kir. közjegyző okiratai és jegyzőkönyvei felülvizsgálását eszközli az árvaszék megbízása alapján. Nagymértékben kifogásolható ez, különösen ha tekintetbe vesszük, amint ez sok esetben is megtörténik, hogy nem a vezető jegyző, hanem a községi irnok teljesíti a megkeresések fogatosítását, ő hallgatja meg a feleket s veszi nyilatkozataikat és észrevételeiket jegyzőkönyvbe. — Így aztán tévedés, de főként téves nyilatkozatok látnak napvilágot a felvett jegyzőkönyvben. — Ez aztán a felek előtt a kir. közjegyző hitelességét, a közjegyzői okirat iránti hitet és bizalmat ássa alá egészen indokolatlanul. — Arról nem is szólók, milyen dús talaja van ilyen esetekben a jegyzőnek a feleket „felvilágosítani“, hogy bár közjegyzőhöz mentek az okirattal, mégis ő bírálja azt felül s tőle függ az, hogy most mi lesz annak a sorsa és mennyivel többé kerül ez nekik stb. Az eset különben, ami kezembe adta a tollat az, hogy egyik hagyatéki ügy tárgyalásán az örökösökön kívül megjelent két fél. — Egyik kijelenti, hogy ő megvett örökhagyótól még életében ingatlant, ki is fizette, de nem csináltak irást. — Másik kijelenti, hogy neki van írása is, de az — megtekintés után megállapítottuk — nem bekebelezésre alkalmas, de egyébként érvényes magánokirat. — Erre a feleknek — akik között kiskorú is volt érdekelve — megmagyaráztuk, hogy jobb ha ezeket elismerik, ha ezt ők is tudják, mert egyik esetben visszakaphatják ugyan az ingatlant, de vissza kell fizetniök a vételárat, másik esetben meg perrel is kényszeríthetik őket a bekebelezésre alkalmas okirat kiadására. — Ezt a felek meg is értették és ennek megfelelően készült el a külön jegyzőkönyv. — Ez az összes iratokkal be lett terjesztve az árvaszékhez. — Az kiadta azt a községi jegyzőnek. — Ott a felek szerint, egy községi irnok

hallgatta ki őket. — A felvett jegyzőkönyv szerint, nem ismerik és ismerték el a kir. közjegyző előtt sem az ingatlanok eladását és a kir. közjegyző által jegyzőkönyvbe vetteket ők *nem* adták elő. — Nagyon természetes ezek után, hogy az árvaszék az iratokat visszaküldte, hogy a felek akarát nem fedi a tárgyalási és külön jegyzőkönyv, s így ismét hallgassuk meg őket. — Ez meg is történt, azonban a felek kijelentették, hogy ők ott is azt adták elő, amit a kir. közjegyző előtt a tárgyaláson mondtak. Erre mindkét jegyzőkönyv a közjegyzői és a községi is, ismertette lett velük s a kir. közjegyzői jegyzőkönyvben irtakat jelentették ki valónak és akaratuknak megfelelőnek.

Nyilvánvaló tehát, hogy az árvaszéknek követett gyakorlata sem a célt, sem az ügyek elintézésének gyorsabb menetét nem szolgálja, de a kir. közjegyzői kar és intézmény iránt való bizalmat és tekintélyt súlyosan sérti. Az árvaszék a kiskorúak, gondnokoltak érdekvédelmét a hagyatéki tárgyalási jegyzőkönyvek, mint közokiratok alapján teljes megnyugvással elláthatja s semmi szükség és indok nincs arra, hogy a közjegyzők munkáját a jogban járatlan jegyzőkkel bíraltassa felül. Ifj. Rápolti Nagy Jenő dr. kir. közjegyzőhelyettes.

Helyreigazítás. E közlöny mult számában tudósítását hoztunk a kőozsvári kir. közjegyzői kamarának június hó 13. napján tartott közgyűléséről. A tudósításnak a választmányi tagok választására vonatkozó része annyiban téves információn alapult, amennyiben az egyik póttaggá nem Kovácsy Albert dr. marosvásárhelyi, hanem Schimics Béla dr. zsidói kir. közjegyzőt választották meg.

Állásközvetítések.

Szabó Béla dr. szászrégeni kir. közjegyző, megfelelő gyakorlattal rendelkező helyettes, jelöltet, vagy fogalmazási teendőket is végző alkalmazottat keres. Élőző gyakorlat és fizetési igény közlendő.

Gyakorlott *helyettes*, aki már kamarai kirendelés alapján is működött, budapesti vagy vidéki irodában elhelyezkedést keres. Cím a kiadóban.

Őskeresztény, 14 éves közjegyzői irodai gyakorlattal bírő *tisztviselő*, közjegyzői irodában akár vidéken is megfelelő alkalmazást keres. Cím a kiadóban.

Közjegyző helyettesül ajánlkozik kilenc évi helyettesi gyakorlattal, kitűnő bizonyítványokkal, német nyelvjogosítvánnyal rendelkező Horváth Jenő dr. Szentendre, Kossuth Lajos-u. 62.

Allandó *helyettes* keresek lehetőleg nőtlent, aki teljes gyakorlattal bír. *Samassa János dr. kir. közjegyző, Zalaegerszeg.*

Nagy János dr. ügyvéd budapesti közjegyzői irodába helyettesnek ajánlkozik. Azonnal beléphet. Cím: Csillaghegy.

Budapesti kir. közjegyző német nyelvjogosítvánnyal bírő, vagy azt megszerezni képes, gépirásban is jártas allandó *helyettes* keres. Cím meg tudható Östör András dr. a helyettesek országos egyesületének titkáránál, Budapest, V., Berliini-tér 4.

Kihirdetett törvények:

1942. évi VI. t.-c. az üzleti záróráról,
 1942. évi VII. t.-c. a mértékekről szóló 1907. évi V. t.-c., valamint azok hitelesítéséről szóló 1936. évi XXV. t.-c. büntető rendelkezéseinek módosításáról és kiegészítéséről,
 1942. évi VIII. t.-c. az izraelita vallásfelekezet jogállásának szabályozásáról,
 1942. évi IX. t.-c. az 1914—1918. évi hadikölcsonök rendezéséről,
 1942. évi X. t.-c. egyes közéleti visszaéléseket büntető rendelkezésekről,
 1942. évi XI. t.-c. a gazdasági és hitélet rendjének biztosításáról alkotott 1931. évi XXVI. t.-c.-ben a minisztériumnak adott felhatalmazás további meghosszabbítása,
 1942. évi XII. t.-c. a városi és körorvosokról, valamint egyes közegészségügyi rendelkezések kiegészítése és módosításáról,
 1942. évi XIII. t.-c. az Országos Ügyvédi Gyám- és Nyugdíjintézet fedezeti alapjának növelése,
 1942. évi XIV. t.-c. a honvédelemről szóló 1939. évi II., valamint az 1914—1918. évi világháború tűzharcosai érdemeinek elismeréséről szóló 1938. évi IV. t.-c. módosításáról és kiegészítéséről,

Rendeletek

- 141.744/1942. P. M. az idegen államok pénznemében megállapított értékeknek az illetékek, továbbá a fényűzési és forgalmi adók megállapítása szempontjából pengő értékre való átszámítása.
 4030/1942. M. E. a gyermekek vallására vonatkozó magyar jogszabályok hatályának a visszaesatolt keleti- és erdélyi országrészre való kiterjesztése.
 6000/1942. B. M. a rendőri büntető eljárás egységes szabályozásáról szóló 65.000/1909. B. M. számú rendelet büntető parancsra vonatkozó rendelkezéseinek módosítása.

Jogi- és illetékügyi irodalmi szemle.

A gyámhatóság jog. E címen most jelent meg — *Kohányi Gyula* dr. Pest vármegye helyettes árvaszéki elnökének gyakorlati kézikönyve, amely 22 pengős árban kizárólag a szerzőnél, Budapest, IV., Városházaucca, Vármegyeháza, kapható. A könyv méltatására legközelebb rátérünk.

Gazdasági Jogi. (III. évfolyam, 6. szám.) E szám vezetőhelyén közli Nizsalovszky Endre dr. egyetemi tanárnak Magánjogi kodifikáció címen Illés József negyvenéves tanári jubileuma alkalmából a Magyar Jogászegylet ünnepi közgyűlésén tartott beszédének általános bevezető részét, amelynek végső következtetése az, hogy a magyar magánjog kodifikációját a jogi irodalom újabb fejlődésének kell megelőznie. Nem zárkózik azonban el a cikk annak megállapítása elől, hogy az újabb kor eszme világa a magánjog tradicionális rendszerét sokkal kisebb mértékben érinti, mint azt az első

pillanatra gondolni lehetne s hogy a magánjogi törvénykönyv 1928. évi tervezete a XX. század új szellemiségével máris megfelelően számot vetett. További tanulmányt ebbe a számba Goltner Dénés Gazdasági szervezés — közellátás címen irt.

Magyar Jogi Szemle. (XXIII. évfolyam, 11. szám.) Mikos Ferenc dr. A keleti és erdélyi országrészek magánjoga című tanulmányának második része jelent meg ebben a számban, amey Tóth Elek dr. és Ondvári Pál dr. tollából hoz még egy-egy önálló cikket.

Erdélyi Jogélet. (I. évfolyam, 6. szám.) Székely István dr. ebben a számban folytatja a „Házassági vagyonjogunk rendszere“ című cikkét, majd Rusthy Károly dr. és Nánási János dr. foglalkoznak Erdélynek legidőszerűbb joggyakorlati kérdésével, az ingatlan elidegenítésekkel kapcsolatosan kárenyhítési jogot biztosító 1440/1941. M. E. számú rendelet részleteivel.

Illetékügyi Közlöny (XVII. évfolyam, 12., 14., 16. számok.) A legutóbb megjelent három számnak illetékjogi kérdésekkel foglalkozó cikkeit Egyed István dr., Gold József, Gojdzits Ödön és Szakáts Kornél Gyula dr. irták. A közigazgatási bíróság illetékjogi joggyakorlatából eseteket hoz a 11., 13. és 15. számokként megjelent melléklet.

Joggyakorlat.*

Magánjog

56. A gondnokság alatt nem álló elmebeteg egy meghatározott ügyletre vonatkozó *cselekvőképességének* vagy *cselekvőképtelenségének* elbírálásánál nem az a döntő, hogy a szerződő, fél elmebetegségének természete orvosi szempontból kizárja-e vagy sem a szabad akarat elhatározás keletkezését, hanem az, hogy az elmebeteg az ügylet kötéskor fennforgott összes körülmények mellett képes volt-e arra, hogy az ügylet tartalmát megértse, megfontolja és ennek eredményeként értelmes és az ő érdekeinek megfelelő akaratelhatározásra jusson. (K. P. I. 3216/1941.).

57. Oly *adásvételi szerződés*, melynek a hatósági hozzájárulás érvényességi kelléke, a hozzájárulás jogerős megtagadásával érvénytelenné válik. Az ekként érvénytelenné vált szerződést az egyik szerződő fél által egy-

* Ebben a rovatban közölt jogesetek közül azokat, amelyek a Budapesten székelő bíróságok állásfoglalásait tartalmazzák részben a közvetlenül rendelkezésünkre bocsátott határozatok, részben pedig a „Jogi Hírlap“, a „Magyar Jogi Szemle“ és a „Gazdasági Jog“ című szaklapok alapján dolgozzuk fel és adjuk közre, az illetékjogi határozatokat pedig túlnyomó részben az „Illetékügyi Közlöny“ című szaklap közlései nyomán.

oldalúan kezdeményezett új eljárás eredményében utóbb mégis megadott hatósági hozzájárulás érvényre nem emeli. Az adásvételi szerződés érvénytelensége következtében az előző állapot mindegyik szerződő fél javára és minden vonatkozásban vagy pedig kölcsönös és viszonyos teljesítés mellett állítandó helyre. (K. P. V. 33.851/1941.).

58. Az a körülmény, hogy az egyezségi okiratot csak a felperes írta alá, az alperessel szemben eljáró személyek ellenben nem, az ügylet érvényességét nem érinti, mert annak érvényes létrejöttét jogszabály írásbeli alakhoz nem köti, azt pedig a felperes sem állította, hogy a hagyaték tárgyában örökösök özvegye és az ági örökösök között létrejött egyezség érvényességéhez az írásbeli alakot kikötötték. Az ügylet tehát már a szóbeli megegyezéssel jogérvényesen létesült. (K. P. I. 4120/1941.).

59. A polgári határozatok tárába 456. sz. alatt felvett elvi határozatban kifejezésre jutó jogszabály szerint *érdek mulás* miatt a fél a szerződéstől csak abban az esetben állhat el, ha a szerződés reánezve a másik fél késlekedése miatt veszítette érdekét. (K. P. I. 4670/1941.).

60. Az *osztályos egyezség megtámadásának* a végrendeletek érvénytelensége esetén akkor van helye, ha az a végrendeletek érvényességének fellelésén, vagyis tévedés hatása alatt kötött meg, feltéve mégis, hogy a tévedést a többi szerződő felek okozták, vagy felismerhették, vagy ha a többi szerződő felekre az osztályos egyezségből ingyenes előny, vagy aránytalan nyereség háramlik. — A közös írásbeli magánvégrendelet alkotásánál alkalmazott tanúk közül csak egy ismerte a végrendeletek egyikét, míg a másik végrendeletet egyik tanu sem ismerte. Ez a körülmény a közös végrendelet érvénytelenségét maga után vonja s az érvénytelenség joghatása ugyanaz, akár egyetlen okból, akár több okból áll-e. — A szerződésnek egy részében való érvénytelensége rendszerint a szerződésnek teljes egészében való érvénytelenségét vonja maga után, az érvénytelenség pedig az érvénytelen rendelkezéssel összefüggő minden rendelkezésre szükségképpen kiterjed. Legfeljebb csak arról lehet szó, hogy a szerződésnek az érvénytelen rendelkezéssel össze nem függő intézkedései maradjanak érvényben, de erről is csak akkor, ha alaposan fel lehet tenni, hogy az érvénytelen rendelkezéssel össze nem függő kérdésekben a szerződő felek ugyanúgy rendelkeztek volna az érvénytelenséget előidéző körülmény fenn nem forgása esetén is, mint azt a megtámadott szerződés tartalmazza. (K. P. I. 4163/1941.).

61. Családjogunk éles megkülönböztetést tesz a származásánál fogva törvényes és a törvényesített gyermekek között. Származásánál fogva az a gyermek törvényes, aki a házasság fennállása alatt született, illetve fogantatott. A *törvényesített gyermek* származását tekintve törvénytelen és csak jogszabály alapján lép a törvényes gyermek jogállásába s lesz törvényessé. Csak a házasságban született gyermek családi állását védi a származás törvényességének az a sarkalatos jogi vélelme, amely szerint az ily gyermek a férjtől származottnak tekintendő és csak az ilyen gyermekek javára áll fenn az a törvényes korlátozás, amely szerint származásának törvényességét kizárólag a férj támadhatja meg. Az utólagos házassággal való törvényesítés alapjául szolgáló azt a jognyilatkozatot azonban, amelyben a férj

a házasságon kívül született gyermek apaságát elismerte, nem csak a férj támadhatja meg, ez a megtámadási jog megilleti az anyát, valamint a többi gyermekeket is. (K. P. III. 5058/1941.).

62. Ha az örökös az *ági jellegű ingatlan* vagyont eladta, s azok helyébe más ingatlant vásárolt, az ági vagyont helyébe azok vételára lépett s az ági örökösnek csupán a vételár követelésére van igénye, de nem követelheti a természetben meg nem levő ági ingatlanoknak a jelenlegi vagy az eladást követő bármely későbbi időpontra vonatkozó értékét. (K. P. I. 4139/1941.).

63. *Hozomány* létesítéséhez a hozományt adó részéről komoly lekötézési szándékkal tett annak világos kijelentése szükséges, hogy a nőnek vagy férfinak ígért vagy a férjnek közvetlenül átadott vagyont hozományképen adja. (K. P. III. 3363/1941.).

64. A bírói joggyakorlatban általában érvényesülő jogelv, hogy a *jogban való tévedés* hátrányos következményeit a jogban járatlan fél terhére nem lehet mereven alkalmazni abban az esetben, amidőn a szerződő felek a szerződés elkészítésénél ügyvéd közreműködését veszik ugyan igénybe, de a szerződő feleknek, vagy azok egyikének jogi tévedését az okozza, hogy a felek által igénybe vett ügyvéd nekik a szükséges jogi útbaigazítást meg nem adta, vagy éppen téves tájékoztatást adott. (K. P. III. 3574/1941.).

65. Az az örökös, aki a végrendelet alapján osztályos egyezséget kötött s ekként a végrendelet érvényességét elismerte, a végrendeletet sem alaki sem anyagi érvénytelenség címen nem támadhatja meg. Ez a jogszabály azonban csak az *osztályegyezség érvényessége* esetén zárja el az örökösöt a végrendelet megtámadásától, amiből következik, hogy ha az örökös az osztályos egyezség érvénytelenségét kimutatja, kereseti joga a végrendelet érvénytelenítésére is megnyílik. (K. P. I. 4977/1941.).

66. *Örökös hitelezője* nem köteles bevárni az örökösödési eljárás befejezését, vagy azt, hogy az örökösödési igények egyébként rendeztessenek, hanem az egyenes adós elhaltával követelése iránt az örökösök ellen azonnal felléphet. (Bp. T. I. 13.969/1938.).

67. Az a szabály, mely szerint ha az adós a tőkén felül kamattal és költséggel is tartozik és az egész tartozás kiegyenlítésére a teljesített fizetés nem elég, a *fizetést elsősorban költségre, azután a kamatra, végül a tőkére kell számítani*: — bíróilag megítélhető mértéken felül kikötött kamatra alkalmazást nem nyerhet. (K. P. VI. 1855/1941.).

68. A *törvénytelen származás megállapítása* iránt indított perben a perbeli, vagy perenkívüli jogelismerésnek nincsen semmiféle hatálya, mert a gyermek személyi állapotának megállapítása nem esik a felek rendelkezési joga alá. (K. P. III. 1920/1941.).

69. A házasság megkötése előtt a jegyesek, a házasság megkötése után pedig a házaspár a házassági életközösség megszűntetéséig *ideiglenes nőtartást kizáró szerződést* nem köthetnek. Peres felek között az életközösség megszűnése után jött létre a tartásdíjra vonatkozó megállapodás, amelyre tehát a Kúria 915. sz. elvi határozatában lerögzített jogszabály nem

alkalmazható. A megállapodás tartalmából megállapítható ugyan, hogy a házaspár megegyezett abban, hogy a házasságukat felbontják. Az ilyen megegyezés abban az esetben minősül a jó erkölcsökbe ütközőnek, ha azzal a céllal történt, hogy a házasság bírói úton az erre vonatkozóan fennálló törvényes rendelkezések mellőzésével bontassék fel. A fennforgó esetben azonban ennek kivizsgálása felesleges, mert az érvénytelen válóperes megállapodásban foglalt vagyoni rendelkezés csak abban az esetben volna hatálytalan, ha a vagyoni juttatás a bontásba való beleegyezés fejében vagy annak feltételül kötött ki, illetve adatott. (K. P. III. 3906/1941.).

70. Nem örökölhetsz ennél fogva éppen úgy mint az, aki nem éli túl örökhagyót kiesik az őt megillető öröklésből, aki az örökséget visszautasítja. A visszautasítás következtében soronkövetkező ivadék egyedül azon az alapon, hogy atyja az örökséget visszautasította, jogutóddá nem vált, s így vele szemben tisztán ezen az alapon a visszautasító atyával szemben fennálló követelések nem érvényesíthetők. (K. P. II. 4420/1941.).

Illetékjog

12. A bélyegjegyekkel tévedésből lerótt illeték visszatérítése K. K. H. E. 92. §-ában írt 5 éves elévülési határidőn belül igényelhető még abban az esetben is, ha a fél ezáltal a lerótt illeték jogosságát vagy összegszerű helyességét támadja meg. (Közig. bír. 357. jogegys. megáll.).

13. Ingatlan vagyónátruházási illeték alá eső jognak (épület, vagy építményi jog) átruházása, vagy átszállása után városi illeték nem, hanem csupán állami illeték követelhető. (Közig. bír. 358. jogegys. megáll.).

14. Kereskedelmi levél illetékét csak attól a peres féltől lehet követelni, aki a levélnek kiállítója, elfogadója, vagy ezek valamelyikének jogutóda. (Közig. bír. P. 8836/1940.).

15. Kikötmény, mint mellékszolgáltatás figyelembe vételével kiszabott ingatlan vételi illeték nem helyesbíthető azon a címen, hogy a kikötmény élvezetére jogosult a vélelmezett időnél előbb halt meg. (Közig. bír. P. 9461/1941.).

16. Nem csak a jogok alapítását, de azok megerősítését tartalmazó okirat is illeték alá esik s így a közjegyzői okirat 5. pontjában vállalt az a kötelezettség, hogy a közös háztartás költségeihez a férj és a feleség fejenként havi 320—320 P-vel járulnak hozzá, bár a magánjog általános szabályai szerint a férj köteles feleségét eltartani, mint a feleség tartási jogának külön jogügylettel való megerősítése az illetékszabályok 1. §. 2. pontja alapján illetékkötelezettség alá esik. (Közig. bír. P. 15.055/1941.).

17. Illetékköteles az okirat, ha nincs is az összes ügyletkötő felek által aláírva, de velük szemben bizonyítékul felhasználható. (Közig. bír. P. 6863/1941.).

18. Illetékköteles az az engedmény okirat, amelynek tartalma szerint a közalkalmazott illetményeit köztartozás törlesztésére engedményezi. (Közig. bír. P. 11.922/1941.).

19. Rangsor feljegyzés iránt benyújtott beadványban foglalt nyilatkozat külön okirati illeték alá nem esik. (Közig. bír. P. 16.084/1940.).